

Univerzita Pardubice
Fakulta Ekonomicko-správní

Historie a současnost Policie České republiky

Kateřina Brůnová

Bakalářská práce

2021

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Brůnová**
Osobní číslo: **E18053**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Téma práce: **Historie a současnost Policie ČR**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářská práce je analyzovat historii a současnost Policie České republiky se zaměřením na období od roku 1989. V práci bude provedena deskripce historie policie, struktury policie a činnosti policistů (jejich práv a povinností). Bude provedena analýza a komparace zákona o Policii České republiky z roku 1991(zákon č. 238/1991 Sb.) a zákona o Policii České republiky z roku 2009 (zákon č. 273/2008 Sb.).

Osnova:

- Pojem policie.
- Historie policie.
- Úkoly policie, práva a povinnosti policisty.
- Organizace a řízení Policie ČR.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- HENDRYCH, D. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-624-1.
- WEISS, T. Role policie a armády v Evropské unii: analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2381-8.
- Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9.
- ŠTEINBACH, M. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6.
- TVRDÁ, K. Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve Střední Evropě: mapování proměn vnitřního bezpečnostního pole na případech České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. Politologická řada., svazek č. 70. ISBN 978-80-7325-465-0.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Martin Šmíd, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2020

Prohlášení

Prohlašuji:

Práci s názvem Historie a současnost Policie České republiky jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Kateřina Brůnová v. r.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce JUDr. Martinu Šmídovi, Ph.D., za odbornou pomoc, cenné rady a připomínky, které mi pomohli při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Bc. Františku Moravci, LL.M., MBA, za poskytnutí konzultace a rozhovoru. Zároveň bych chtěla poděkovat i své rodině za podporu po celou dobu mého studia.

Anotace

Cílem bakalářské práce je analyzovat historii a současnost Policie České republiky se zaměřením na období od roku 1989. V práci bude provedena deskripce historie policie, struktury policie a činnosti policistů (jejich práv a povinností). Bude provedena analýza a komparace zákona o Policii České republiky z roku 1991(zákon č. 238/1991 Sb.) a zákona o Policii České republiky z roku 2009 (zákon č. 273/2008 Sb.).

Klíčová slova

Policie, historie, policista, oprávnění, povinnosti, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Title

History and Present of the Police of the Czech Republic

ANNOTATION

The aim of bachelor thesis is to analyze the history and present of the Police of the Czech Republic with a focus on the period since 1989 (... the period from 1989 to 2009). This paper contains a description of the history and structure of the police and the activities of police officers (their rights and duties). This work will also analyze and compare the Police of the Czech Republic Act 1991 (Act Nb. 238/1991 Coll.) the Police of the Czech Republic Act 2009 (Act Nb. 273/2008 Coll.)

KEYWORDS

Police, history, police officer, rights, duties, Act Nb. 273/2008 Coll., about the Police of the Czech Republic

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	8
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	9
Úvod	10
1. Policie ČR	11
1.1. Pojem policie.....	11
1.2. Historie policie	12
1.3. Úkoly policie.....	15
2. Organizace a řízení policie ČR	17
2.1. Policejní prezidium ČR.....	18
2.2. Útvary Policie ČR	19
2.3. Služby Policie ČR	20
3. Policista	24
3.1. Služební poměr.....	24
3.2. Povinnosti.....	26
3.3. Prostředky	28
3.3.1. Donucovací prostředky.....	28
3.3.2. Použití zbraně	30
3.3.3. Povinnosti a zvláštní omezení při a po použití donucovacích prostředků a zbraně	31
4. Praktická část	33
4.1. Struktura a obsah zákonů	33
4.2. Organizace a řízení policie.....	34
4.3. Povinnosti a úkoly policisty	38
4.4. Donucovací prostředky	39
4.5. Oprávnění policisty	40
4.6. Rozhovor	43
4.7. Shrnutí	45
Závěr	48
Použitá literatura	50
Přílohy.....	52
Příloha č. 1 Rozhovor s Mgr. Moravcem.....	52

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Organizační schéma Policie ČR.....	18
Obrázek 2 Organizační schéma Policejního prezidia	19
Obrázek 3 Služební průkaz a služební odznak	28
Obrázek 4 Předchozí stav	37
Obrázek 5 Současný stav	37
Obrázek 6 Průběh strukturovaného rozhovoru, diskuse.....	43
Tabulka 2 Porovnání donucovacích prostředků	39
Tabulka 1 Porovnání oprávnění policistů.....	42

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

č.	číslo
ČSFR	Československá federativní republika
ČR	Česká republika
DP	donucovací prostředek
KSČ	Komunistická strana Československa
např.:	například
odst.	Odstavec
opr.	oprávnění
písm.	písmena
PČR	Policie České republiky
Sb.,	Sbírky
SNB	Sbor národní bezpečnosti

Úvod

Policie České republiky plní důležité úkoly, bez kterých se žádný stát neobejde. Posláním policistů je především chránit veřejný pořádek, bezpečnost občanů a jejich majetku. Policie se v České republice dělí na státní a obecní policii. Státní policie působí na území celé České republiky a je podřízena Ministerstvu vnitra, obecní policie působí na území obce, která si ji zřídila (obecně závaznou vyhláškou) nebo kdy na základě smluvních vztahů působí i na území jiných obcí.

V této práci se blíže zaměřím na státní policii. Téma své bakalářské práce jsem si vybrala z několika důvodů. Jedním z nich, je že už na střední škole jsem studovala Bezpečnostně právní činnost a tím jsem se začala zajímat o činnost a útvary Policie. Od toho se také odvíjí mé akademické zaměření Veřejná ekonomika a správa, na konci prvního ročníku bakalářského studia jsem si vybrala specializaci Ekonomika pro kriminalisty a celníky.

Cílem bakalářské práce je analyzovat historii a současnost Policie České republiky se zaměřením na období od roku 1989. V práci bude provedena deskripce historie policie, struktury policie a činnosti policistů (jejich práv a povinností). Bude provedena analýza a komparace zákona o Policii České republiky z roku 1991(zákon č. 238/1991 Sb.) a zákona o Policii České republiky z roku 2009 (zákon č. 273/2008 Sb.).

Tuto bakalářskou práci rozdělím do několika kapitol. V první si krátce vysvětlíme základní pojmy, které souvisí s policií, jako je veřejný pořádek a bezpečnost. Řekneme si základní údaje z historie o historii od roku 1989 a o základních úkolech policie. Druhá část obsahuje informace o organizaci a řízení policie. V třetí části se zaměřuji na policisty. Jaké jsou jejich povinnosti, za jakých podmínek mohou či nemohou použít donucovací prostředky. V praktické části budu analyzovat a komparovat zákony o Policii.

1.Policie ČR

„Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Bezpečnostní sbor odpovídá dříve používanému pojmu „ozbrojený sbor“. Pojem „ozbrojený“ vyjadřuje skutečnost, že příslušníci Policie ČR disponují služebními střelnými zbraněmi, na jejich držení a užívání se nevztahuje obecná civilní právní úprava. Jednotnost sboru spočívá v přísně hierarchickém uspořádání, které je postaveno na velení jako řídicím nástroji.“¹

V současné době existuje v České republice (dále jen „ČR“) sedm bezpečnostních sborů z toho šest ozbrojených (Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vězeňská služba ČR, Celní správa ČR) a jeden neozbrojený (Hasičský záchranný sbor).

Policie ČR je také podle § 4 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, jednou ze základních složek IZS, jejichž úkolem je zajišťování nepřetržité pohotovosti pro příjem ohlášení, vyhodnocení a neodkladný zásah při mimořádné události.

1.1. Pojem policie

Slovo policie je odvozeno z řeckého slova „politeia“, toto slovo označuje spořádaný stav města nebo činnost, která směřuje k dosažení toho stavu. Původně zahrnoval veškerou státní nebo veřejnou správu.

„Za určitých okolností mohou být vykonavateli státní správy též veřejné ozbrojené sbory nebo veřejné neozbrojené sbory, pokud tak zákon stanoví. Výkon správy těmito sbory se uskutečňuje především ve věcech správního dozoru, a to zpravidla příslušníky (zaměstnanci) těchto sborů, kterým zákon přímo stanoví jejich povinnosti a oprávnění.“²

Policie má celostátní působnost což znamená, že působí na celém území ČR. Může však působit i na území jiných států, a to na základě zákona či mezinárodní smlouvy.

¹ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s. 2.

² HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1, s. 82.

Vymezení pojmů

Bezpečnost můžeme chápat jako ochranu práv, majetku, života, svobody a zdraví občanů ve společnosti, před ohrožením. Je to také stav, kdy je možno vzniku škody předejít.

„Veřejný pořádek lze vymezit jako souhrn společenských vztahů, které vznikají rozvíjejí se a zanikají na místech veřejných a veřejnosti přístupných, které jsou upravené právními i neprávními normami, jejichž zachování je významné pro zajištění klidného a bezporuchového chodu společnosti.³ S pojmem veřejného pořádku se setkáváme zejména v těchto právních předpisech České republiky:

- Ústava České republiky
- Listině základních práv a svobod,
- Zákoně o obcích,
- Zákoně o Policii České republiky,
- Nařízení vlády ČR č. 397/1992 Sb., kterým se stanoví podrobnější úprava vztahů Policie ČR k orgánům obcí a obecní policii,
- Zákoně o obecní policii,
- Zákoně o přestupcích,
- Zákon o pobytu cizinců na území České republiky.

1.2. Historie policie

Moderní historie českého území se formulovala od osmdesátých let. „Už v sedmdesátých letech začala československá plánovaná ekonomika trpět v důsledku ropných krizí (1973 a 1979) vysokými náklady za energie a rozpočtovým deficitem. Koncem sedmdesátých let se pak situace ještě zhoršila a vážný nedostatek spotřebního zboží nutil odpovědné činitele snižovat investice a čelit inflaci a sociálnímu neklidu. To nakonec vedlo znervóznělé komunisty k personální výměně na postu generálního tajemníka Komunistické strany Československa (dále jen „KSČ“) v roce 1987, kdy Gustáva Husáka vystřídal Milouš Jakeš. Široká opozice proti režimu se však začala formovat až v listopadu 1989, i když studentské opoziční hnutí existovalo již více než rok.“⁴

³ DVOŘÁČEK, Zdeněk. Právní základy veřejného pořádku: (vybrané kapitoly). Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-04-7, s. 6.

⁴ Sborník Archivu bezpečnostních složek. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra ČR, 2007-. ISBN 978-80-87211-19-9. ISSN 2336-1387, s. 35–36.

K pádu komunistického režimu nejen v Československu došlo po listopadových událostech v roce 1989. Nejvýznamnější událostí byl zásah jednotek Sboru národní bezpečnosti (dále jen „SNB“) zejména Pohotovostního pluku proti studentům 17. listopadu 1989. Pád komunismu měl velký význam pro existenci Sboru národní bezpečnosti, ten se vlivem polistopadových událostí začal přetvářet v moderní policejní sbor s novou strukturou

Česká republika, resp. Československá federativní republika (dále jen „ČSFR“), jako jedno z prvních střeoevropských zemí odsoudila komunistický režim za protiprávní nejen formálně, ale také přijala v letech 1991-1992 lustrační zákony, které taxativně vymezují funkce ve vězeňské správě, policii, prokuratuře, armádě, zpravodajských službách a jiných, ve kterých nadále nemohou působit bývalí pracovníci Státní bezpečnosti a její agenti, funkcionáři KSČ a příslušníci lidových milicí.⁵

Celá 90. léta se ČR potýkala s vysokou mírou kriminality, korupcí a s problematickými vztahy mezi majoritou a romskou menšinou. Korupce a diskriminace Romů se dopouštěli i policisté, proto byla nejprve zřízena Inspekce ministerstva vnitra a následně i Generální inspekce bezpečnostních sborů. Korupce a organizovaný zločin vedl ke vzniku specializovaných útvarů: Národní protidrogová centrála, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, Služby policie pro odhalování korupce.

Dne 21. června 1991 Česká národní rada schválila první zákonnou úpravu Policie ČR (dále jen „PČR“) zákon č. 283/1991 Sb., o PČR. Na základě toho dne 15. července 1991 vznikla Policie České republiky. „Při svém vzniku Policie ČR disponovala správní službou, zabývající se především agendou občanských a zbrojních průkazů, službou pořádkové policie, službou dopravní policie, službou kriminální policie, službou ochrany ekonomických zájmů, službou ochrany ústavních činitelů, kriminalisticko-technickou a expertizní službou a vyšetřovací službou“⁶ V tu dobu na území ČSFR fungovaly tři bezpečnostní ozbrojené sbory: PČR, Policajný zbor Slovenskej republiky, který měl působnost na území Slovenska a Federální policejní sbor, který měl působnost na celém území federace. Po rozdělení Československa 1. 1. 1993 byl tento federální sbor zrušen a jeho kompetence převzala PČR, která byla nucena

⁵ TVRDÁ, Kateřina. Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve Střední Evropě: mapování proměn vnitřního bezpečnostního pole na případech České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-465-0, s. 69-70.

⁶ VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8, s. 47.

rozšířit svou působnost zejména v rámci služby kriminální policie, služby ekonomických zájmů, kriminalisticko-technické a expertizní služby, vyšetřovací a ochranné služby. Nově převzala leteckou službu, službu rychlého nasazení a službu cizinecké a pohraniční policie. Následující rok vznikla nová služba železniční policie. PČR prošla od roku 1993 třemi zásadními reformami 1991-1993, 2000-2002, 2008-2009.

Zásadní reforma PČR proběhla v roce 2009 na základě zákona č. 273/2008 SB., o Policii ČR pod vedením bývalého ministra vnitra Ivana Langera (ODS). Reforma PČR byla prezentována v deseti pilířích: 1) změny ve věcné působnosti PČR a přenos agendy na soukromé subjekty či správní úřady; 2) spolupráce se státní správou a samosprávou (přizpůsobení organizační struktury PČR administrativnímu členění státu); 3) ekonomická decentralizace (krajská ředitelství jsou organizačními složkami státu a účetními jednotkami s vlastními rozpočty); 4) vnější kontrola policie (vznik GIBS); 5) policejní vzdělávání (důraz na jazykovou vybavenost policistů); 6) služební poměr (změna hodnotícího systému, vyšší nároky na požadované vzdělání); 7) materiálně technická modernizace PČR (rekonstrukce budov, nové vybavení a dopravní prostředky); 8) nová struktura neuniformované policie (podřazení různých celostátních vyšetřovacích útvarů pod Úřad SKPV); 9) elektronizace policejní práce (zavádění elektronického trestního řízení od roku 2008); 10) debyrokratizace (redukce interních předpisů).⁷

Součástí materiálně technické modernizace PČR byl také Projekt 1000. „Projekt P1000 vznikl z iniciativy bývalého ministra vnitra Ivana Langera jako součást dlouhodobé strategie restrukturalizace policie i ministerstva.“⁸ Jak je v názvu zahrnuto do roku 2010 by měla být postupně modernizována většina policejních služeben na celém území ČR. Tuto výraznou změnu policie nezažila 60 let.

Mezi službami přibyla pyrotechnická služba a služba pro zbraně a bezpečnostní materiál. Zrušena byla služba železniční policie. Od roku 2007 působí na regionální úrovni v rámci všech krajských ředitelství antikonfliktní týmy (AKT), které jsou nasazovány nejen při hromadných akcích (psychologové při pokusech o sebevraždu, ...).

⁷ TVRDÁ, Kateřina. Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve Střední Evropě: mapování proměn vnitřního bezpečnostního pole na případech České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-465-0, str. 77-80.

⁸ Projekt P1000. Policie České republiky [online]. [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/projekt-p1000-752778.aspx>

1.3. Úkoly policie

Úkoly policie jsou definovány v § 3 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Vymezuje věcnou působnost, okruh společenských vztahů, ve kterých policisté uplatňují svou pravomoc. Úkolem policie je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.⁹

Bezpečnost osob je bezpečnost před porušováním ochrany života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti. Policie chrání bezpečnost osob jednak při preventivní činnosti i při ohrožení přímou ochranou osob. Každá osoba může požádat policii o svou ochranu. Policie chrání majetek před zničením, poškozením, odcizením či jiným protiprávním nakládáním.

Předcházení trestné činnosti má několik forem. Preventivní účinek má i dohled nad veřejným pořádkem a bezpečností, které mají donucovací charakter. Policie se zapojuje do primární prevence: výchovné, vzdělávací, volnočasové aktivity pro širokou veřejnost, speciálně pak pro děti a mládež. Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami, u kterých je zvýšená pravděpodobnost toho, že se stanou pachateli trestné činnosti. Zabývají se i sociálně patologickými jevy jako jsou drogové závislosti, záškoláctví, vandalismu.... Terciální prevence se zabývá resocializací osob s kriminálními zkušenostmi.

Úkoly podle trestního řádu spočívají v odhalování trestné činnosti (dále jen „TČ“), prověřování a vyšetřování TČ. V trestním řádu má policie roli policejního orgánu. Trestní řízení má na starosti služba kriminální policie a vyšetřování.

Policistům úkoly nevyplývají jenom ze zákona o policii, ale i z jiných zákonů např.: zákon o zbraních, zákon o IZS, Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Vyplývají i z mezinárodních smluv např.: při poskytnutí součinnosti a pomoci policejním sborům cizích států.

Při vykonávání úkolů musí mimo jiné policisté dodržovat etický kodex PČR. Etický kodex určuje, co je cílem policie, jaké jsou základní hodnoty policie, závazky vůči společnosti, závazky vůči ostatním příslušníkům policie. Dále nám říká, co je osobním

⁹ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s. 2.

a profesionálním přístupem příslušníků policie. Není právně vymahatelný, pouze policistům doporučuje, jak by se měli chovat.

Cílem je chránit bezpečnost a veřejný pořádek, prosazovat zákonnost, chránit práva a svobody osob, preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti. Základními hodnotami každého policisty jsou profesionalita, nestrannost, odpovědnost, ohleduplnost a bezúhonnost.

Závazkem PČR vůči společnosti je prosazování zákonů, vůči lidem se chovat důstojně a důvěryhodně. S lidmi musí jednat slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost. Musí uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu kulturní a hodnotové odlišnosti. Policisté při výkonu služby jednají taktně, korektně a používají donucovací prostředky pouze v souladu se zákonem, nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena policií na osobní svobodě. Policisté musí zachovávat mlčenlivost o všech informacích zjištěných při služební činnosti, nesmí se dopouštět korupčního jednání a vyhýbat se střetu zájmů.

Příslušníci PČR mají také závazek vůči ostatním příslušníkům. Tím je usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci. Vztahy mezi příslušníky mají být založeny na základě kolegiality, vzájemné úcty a korektního jednání.

2. Organizace a řízení policie ČR

Policie náleží resortu ministerstvu vnitra, do jehož pravomocí náleží oblast vnitřního pořádku a bezpečnosti. Policie není jediným subjektem, který zajišťuje vnitřní bezpečnost. Řadu úkolů v oblasti bezpečnosti plní i orgány státní správy (např.: Ministerstvo obrany ČR), územní samospráva i soukromý sektor jako jsou neziskové organizace. Dále i hasiči a Armáda ČR. V neposlední řadě to je i veřejnost. Ministerstvo obrany řídí Vojenskou policii a do roku 1993 řídil vlastní bezpečnostní aparát i resort dopravy (Sbor ozbrojené ochrany železnic, Federální železniční policie a Sbor ozbrojené ochrany letišť).

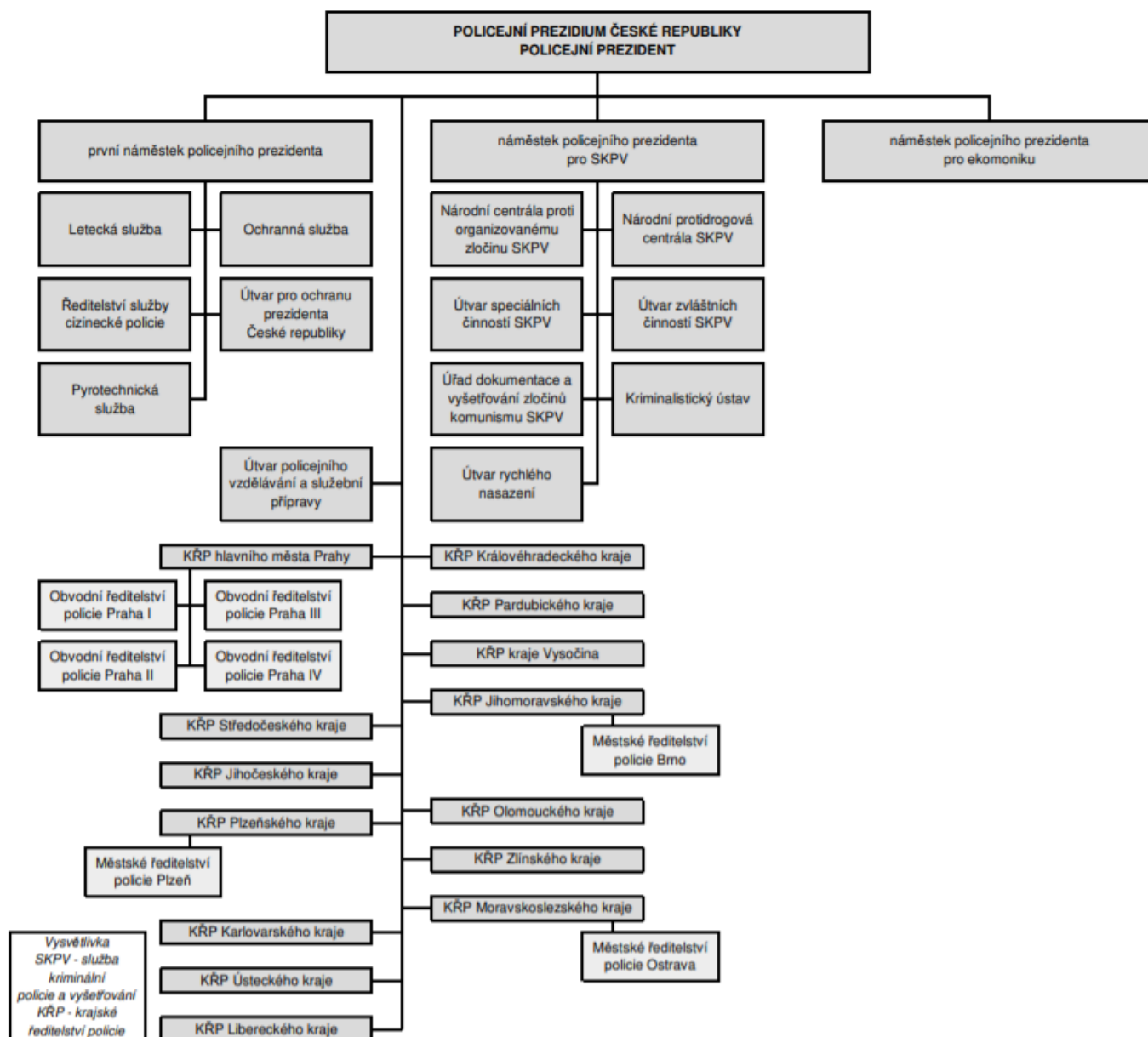
Ministerstvo vnitra dále ještě řídí Hasičský záchranný sbor ČR a Úřad pro zahraniční styky a informace neboli rozvědku. „Obecně platí, že ministerstvo vnitra je vůči policii ve dvojitých postavení: a) v postavení řídicího orgánu vnitřní správy resortu, b) v postavení ústředního orgánu státní správy.“¹⁰

V postavení ústředního orgánu státní správy se projevuje zejména v oblastech, které se týkají činnosti policie, a to otázek zbraní a střeliva, povolování pobytu cizinců a postavení uprchlíků, krizového řízení a integrovaného záchranného systému. Zajišťují též komunikační sítě pro policii.

Odpovědnostní rovina vztahu policie a ministerstva je založena vztahem přímé odpovědnosti mezi ředitelem bezpečnostního sboru – policejním prezidentem a ministrem vnitra. Ministerstvo vnitra je až na výjimky odpovědné za záležitosti vnitřní bezpečnosti státu, které zajišťuje v České republice převážně právě Policie České republiky. Proto je také ze zákona ministr stanoven jako osoba, která policejního prezidenta dle § 2 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů jmenuje a odvolává.

Policie ČR se vnitřně člení na policejní prezidium České republiky, útvary policie s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajského ředitelství.

¹⁰ VANGELI, Benedikt. Zákon o Policii České republiky: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5., s. 34.

Obrázek 1 Organizační schéma Policie ČR

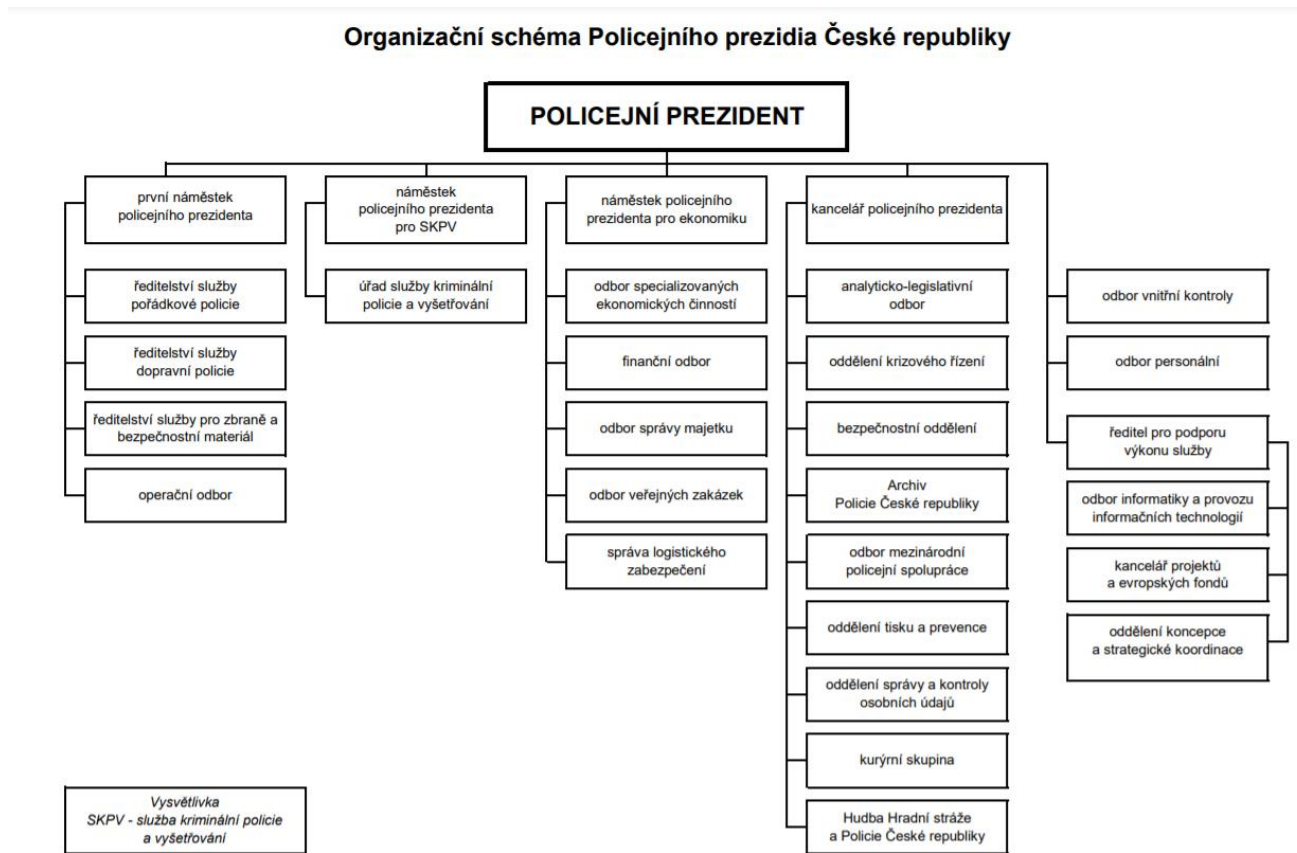
Zdroj:¹¹

2.1. Policejní prezidium ČR

V čele struktury stojí Policejní prezidium, jehož úkolem je vrcholné řízení výkonu policejní činnosti. V čele stojí policejní prezident, který je jmenovaný ministrem vnitra se

¹¹ Organizační schéma Policie České republiky. Policie České republiky [online]. Praha [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/policie-ceske-republiky-soubory-organizacni-schema-policie-cr-pdf.aspx>

souhlasem vlády. Policejní prezident jmenuje ředitele jednotlivých služeb s výjimkou útvaru ochranné služby. Metodicky řídí některé služby (např.: pořádkovou) a činnosti (např.: ekonomiku) policie.

Obrázek 2 Organizační schéma Policejního prezidia

Zdroj: ¹²

2.2. Útvary Policie ČR

Ministr vnitra zřizuje útvary s celostátní působností PČR vnitřním předpisem na návrh policejního prezidenta. „V současné době existuje 13 celostátních útvarů. Část se specializuje na dílčí úsek kriminální služby (např. Národní protidrogová centrála), část zastřešuje další služby nezastoupené na policejním prezidiu (např. ochrannou službu, leteckou službu, kriminalisticko-technickou a znaleckou službu). Útvar řídí ředitel, který je podřízen

¹² Organizační schéma Policejního prezidia České republiky. Policie České republiky [online]. Praha [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/priloha-c-1-organizacni-schema-policejního-prezidia-cr-pdf.aspx>

příslušnému náměstkovi policejního prezidenta (v minulosti i přímo policejnímu prezidentovi nebo řediteli organizačního článku policejního prezidia). Některé útvary zřizují i organizační články s územně vymezenou působností (expozitury). V současné době jsou celostátními útvary:

- Útvar policejního vzdělávání a služební přípravy,
- Pyrotechnická služba,
- Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV,
- Národní protidrogová centrála SKPV,
- Útvar zvláštních činností SKPV,
- Útvar speciálních činností SKPV,
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV,
- Kriminalistický ústav,
- Ochranná služba,
- Útvar pro ochranu prezidenta ČR,
- Letecká služba,
- Útvar rychlého nasazení a
- Ředitelství služby cizinecké policie.¹³

2.3. Služby Policie ČR

Policie ČR má čtyři základní policejní služby. Jsou to Služba pořádkové policie, Služba dopravní policie, Služba cizinecké policie a Služba kriminální policie a vyšetřování. PČR má i další služby např. Ochranná služba, Letecká služba, Služba cizinecké policie, Pyrotechnická služba, Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál,

Služba pořádkové policie

Služba pořádkové policie tvoří základní pilíř PČR. Patří mezi nejpočetnější a do obsahu činností nejuniverzálnější službou. Příslušníci pořádkové policie chrání bezpečnost osob i majetku, chrání veřejný pořádek, plní úkoly v trestním, přestupkovém i správním řízení, dohlížejí na bezpečnost a plynulost silničního provozu a také na bezpečnou dopravu osob a přepravu zásilek zvláštního významu.

¹³ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s. 6–7.

Obvodní oddělení a místní oddělení slouží k přímému kontaktu pořádkové policie s veřejností. Vykonávají zde nepřetržitou dozorcí službu, která přijímá oznámení, žádosti a další podněty.

Nejviditelnější formou činností je obchůzková a hlídková služba. Policisté je vykonávají v určených územních částech a na určených stanovištích. Během činnosti se zaměřují na ochranu bezpečnosti osob a majetku, na dodržování veřejného pořádku. Snaží se předcházet a zabránit přestupkům a trestným činům, odhalují je a provádí prvotní opatření na místě činu.

„Součástí služby pořádkové policie jsou pořádkové jednotky. Plní specifické úkoly při ochraně bezpečnosti osob a majetku, spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku a provádějí bezprostřední opatření k jeho obnově, pokud byl závažným způsobem narušen. Jsou nasazovány při pátracích akcích a při plnění úkolů integrovaného záchranného systému v případě živelních pohrom či průmyslových havárií. Hlavním úkolem jsou však zákroky pod jednotným velením proti narušování veřejného pořádku velkého rozsahu a proti nebezpečným pachatelům zvláště závažných trestných činů. Příslušníci pořádkových jednotek jsou vybaveni speciální výstrojí a výzbrojí. K jejich výstroji patří protiúderové komplety, ochranné přilby, masky a štíty, k jejich výzbroji například tonfy, zásahové výbušky nebo slzotvorné granáty. Zapojují se zejména do bezpečnostních akcí, které svým rozsahem a charakterem vyžadují nasazení většího počtu policejních sil a prostředků. Významnou roli v této souvislosti sehrávají policejní antikonfliktní týmy, které pomocí bezprostřední komunikace s účastníky rizikových akcí snaží předejít jejich případnému protiprávnímu jednání.“¹⁴

Pořádková policie má také pořiční oddělení, která jsou zřízena na významných vodních plochách a cestách. Ty mají za úkol dohlížet na dodržování plavebního řádu a dodržování zákona o vodách, chránit veřejný pořádek na vodních plochách a vodních tocích, pomáhají při záchraně tonoucích, povodních a jiných živelních pohromách.

Služba dopravní policie

„Úkoly služby dopravní policie jsou dohled na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích a v kontrole dodržování podmínek provozování silniční dopravy.

¹⁴ Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN isbn978-80-270-0664-9, s. 11.

Dohledem na silniční provoz se rozumí řízení provozu na pozemních komunikacích, kontrola dodržování pravidel silničního provozu a kontrola dodržování povinností jeho účastníků. Hlídky dopravní policie rovněž dohlížejí na technický stav vozidel a provádějí jeho kontroly přímo v terénu.“¹⁵

Dále také zajišťují doprovody při přepravě nadměrných či nebezpečných nákladů, kontroluje dodržování bezpečnostních přestávek u řidičů nákladních vozidel a autobusů a řeší dopravní přestupky. Všechny tyto činnosti mají za cíl snížit počet dopravních nehod.

Dopravní policie provádí i speciální kontroly dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a drog řidiči, dodržování stanovené rychlosti jízdy nebo provádí dopravně bezpečnostní akce na vymezeném území republiky, do kterého se zapojuje větší počet policistů.

Služba kriminální policie a vyšetřování

Posláním příslušníků kriminální policie a vyšetřování je odhalovat trestné činy jejichž znaky jsou uvedeny v trestním zákoníku a pachatele TČ. Jsou povinni prověřovat veškerá podezření ze spáchání TČ a předcházet trestné činnosti. Během celého vyšetřování postupují podle trestního řádu a v trestním řízení plní úkoly policejního orgánu. Při objasňování spáchání TČ kriminalisté opatřují veškeré podklady, zajišťují stopy a shromažďují výpovědi od fyzických a právnických osob i státních orgánů. Přitom jsou oprávněni vyžadovat odborná vyjádření a znalecké posudky, provádět ohledání věci či místa činu nebo pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob nebo odebírat daktyloskopické otisky, a to za podmínek stanovených trestním řádem. Kriminalisté můžou používat tako operativně pátrací prostředky (dále jen „OPP“) (sledování osob, věcí, odposlechy, použití agenta...), pokud se jedná o řízení o úmyslném TČ.

Použití OPP podléhá několika úrovněové kontrole. Jelikož při použití dochází k velkým zásahům do práv a svobod občanů, je nutné, aby jejich použití podléhalo kontrole. Státní zástupce vyžaduje všechny potřebné informace potřebné pro posouzení, jestli existují nebo trvají důvody pro použití OPP. Pravidelně tyto důvody kontroluje a hned když pominou musí

¹⁵ Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN isbn978-80-270-0664-9, s. 17.

vydat pokyn k ukončení používání OPP. V některých případech použití OPP (např.: sledování osob a věcí) je potřeba souhlasu soudce.

Kriminalisté se mohou specializovat buď na obecnou kriminalitu nebo na operativně pátrací činnost nebo na proces trestního řízení. Do obecné kriminality se obecně zahrnují trestné činy proti životu, zdraví, a majetku. Operativně pátrací činnosti náleží mimo jiné pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách a pátrání po věcech.

Služba cizinecké policie

Do působnosti služby cizinecké policie spadá zejména plnění úkolů vyplývajících ze zákona o pobytu cizinců na území České republiky a plnění dalších úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv a právních předpisů Evropských společenství.

„Mezi jejich úkoly patří odhalování nelegální migrace, uplatňování zákonných opatření vůči těm cizincům, kteří se na území České republiky zdržují v rozporu s právními předpisy a také odhalování přeshraniční kriminality a trestné činnosti související s překračováním státních hranic. Příslušníci cizinecké policie provádějí ve vnitrozemí kontroly pobytu cizinců, odhalují v rámci své působnosti padělané, pozměněné a zneužitě doklady a spolupůsobí při ochraně vnitřního pořádku a bezpečnosti.“¹⁶

Úkolem cizinecké policie je také ochrana státních hranic. Jelikož Česká republika leží uvnitř schengenského prostoru, provádí se ochrana státních hranic pouze tehdy, jsou-li z bezpečnostních důvodů dočasně obnovena. Realizuje kontroly na mezinárodních letištích a kontroluje vyznačení státních hranic v terénu. Udržuje součinnost s orgány ochrany státních hranic sousedních států, při přeshraničním pronásledování pachatelů trestné činnosti se zapojují do společných operací zaměřených například proti obchodníkům s lidmi a drogové trestné činnosti.

¹⁶ Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN isbn978-80-270-0664-9, s. 33.

3. Policista

Policie ČR, není jen abstraktním vykonavatelem veřejné správy, ale je neoddělitelně spjata s lidskou složkou. Policie ČR je tvořena lidmi – policisty. Základní úlohou policisty je ochrana veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti, odhalování a vyšetřování trestné činnosti a přestupků.

3.1. Služební poměr

Služební poměr policistů se výrazně odlišuje od pracovního poměru běžných osob – zaměstnanců. Odlišnost je především dána tím, že policisté disponují řadou oprávnění, která umožňují při plnění svých úkolů zasahovat podstatným způsobem do práv ostatních osob, a současně řadou služebních povinností. Je to jeden ze znaků výkonu státní správy. Policisté také disponují oprávněními, které vyplývají z postavení Policie ČR jako ozbrojeného bezpečnostního sboru.

Z těchto důvodů je nutné, aby „pracovněprávní“ vztah policistů, stejně jako příslušníků dalších bezpečnostních sborů, byl upraven odlišně od běžného pracovněprávního vztahu zaměstnavatel – zaměstnanec. Základním znakem, kterým se tento vztah liší již na první pohled, je ten, že zde nehovoříme o pracovním poměru, ale o poměru služebním.

Služební poměr je stavem fyzické osoby, který neovlivňuje pouze profesní zařazení, ale zasahuje i do osobního života. Je také hlavním znakem vojenského charakteru bezpečnostního sboru. Jeho stěžejním rysem je služební kázeň, která spočívá v uposlechnutí rozkazu i tehdy, pokud by tím porušil zákon.

Služební poměr policistů a příslušníků ostatních bezpečnostních sborů je upraven zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který nabyl účinnosti dne 1.1.2007. Tento zákon obsahuje komplexní úpravu služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Policista jako příslušník bezpečnostního sboru je ve služebním poměru k České republice.

Vznik služebního poměru

Zákon o služebním poměru určuje předpoklady, které musí splňovat uchazeč o přijetí do služebního poměru. Uchazečem může být pouze občan ČR, který:

- a) přijetí písemně požádá,
- b) je starší 18 let,
- c) je bezúhonný,
- d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,
- e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,
- f) je plně způsobilý k právním úkonům,
- g) je plně svéprávný,
- h) je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,
- i) není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,
- j) nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.¹⁷

Služební poměr policisty nevzniká, na základě smlouvy uzavřené mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem jako u pracovního poměru, ale vzniká na základě rozhodnutí služebního funkcionáře policie. Je to specifická a odlišná služební poměru od klasického vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. „Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru obsahuje výrok o:

- a) dni vzniku služebního poměru,
- b) dni nástupu k výkonu služby,
- c) druhu služebního poměru,
- d) době trvání služebního poměru,
- e) jmenování do služební hodnosti,
- f) ustanovení na služební místo,
- g) místě služebního působiště,
- h) složkách služebního příjmu a

¹⁷ CHROBÁK, Jiří. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2, s. 26.

- i) zkušební době.¹⁸

Skončení služebního poměru

Zákon též upravuje skončení služebního poměru a rozlišuje čtyři možné způsoby:

- a) zrušením ve zkušební době
- b) uplynutím doby určité,
- c) propuštěním,
- d) úmrtím nebo prohlášením za mrtvého,
- e) dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let.

Dále jsou v zákoně v § 42 upraveny důvody, pro které musí být příslušník bezpečnostního sboru propuštěn. Jde o případy, kdy policista přestane splňovat předpoklady pro přijetí do služebního poměru. Patří sem např. pravomocné odsouzení za spáchání úmyslného trestného činu, porušení služebního slibu, byl mu uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti nebo pozbyl státní občanství České republiky.

3.2. Povinnosti

Policistům jsou podle zákona o Policii uloženy určité povinnosti, které musí dodržovat během své služby. Tyto povinnosti jsou vymezeny v §9 - §13. Základními povinnosti jsou zdvořilost, iniciativa, přiměřenost postupu, prokazování příslušnosti a poučování.

Zdvořilost a ukládá policistů dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní. Policista musí během svého jednání, vystupování a chování respektovat pravidla zdvořilého chování. Dále je povinnost zdvořilosti stanovena zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Podle kterého příslušník musí dle § 45 odst. 1 písm. e) „Dodržovat pravidla služební zdvořilosti“ a zároveň také § 45 odst. 1 písm. i) „Chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru.“¹⁹

Iniciativa vyjadřuje povinnost příslušníků i zaměstnanců policie musí provést opatření, aby porušení či ohrožení odstranil. Povinnost je limitována pravomocí. Pokud má příslušnou

¹⁸ CHROBÁK, Jiří. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2, s.39.

¹⁹ CHROBÁK, Jiří. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2, s.97.

pravomoc je povinen provést úkon i v případě, že věcně nepatří do služební nebo pracovní náplně. Jestliže však takovou pravomoc nemá, je povinen přijmout jiné opatření k odstranění ohrožení nebo porušení bezpečnosti nebo vnitřního pořádku. Policista má tuto povinnost v době služby, tak i v době služební cesty i mimo službu (osobní volno, dovolená). Tudíž by se dalo říct, že tuto povinnost má nepřetržitě. Existují i výjimky, kdy není příslušník povinen úkon nebo opatření provést. Jsou to situace, kdy by provedení úkonu či opatření mohlo způsobit větší následek než jeho neprovedení. Policista není povinen provést úkon pokud „provádí jiný úkon, zejména plní úkoly, při nichž používá operativně pátrací prostředky nebo podpůrné operativně pátrací prostředky, pronásleduje pachatele trestného činu, zakročuje pod jednotným velením, vykonává šifrovou nebo kurýrní službu, při níž by mohlo dojít k ohrožení včasného předání šifrovaných zpráv nebo k ohrožení přepravovaných věcí, plní úkol, při němž používá výbušniny nebo výbušné předměty, zajišťuje bezpečnost chráněných objektů, prostorů nebo osob, provádí výcvik a přípravu k použití operativně pátracího prostředku nebo podpůrného operativně pátracího prostředku, nebo získává poznatky ze zájmového prostředí podle § 70, jehož přerušování nebo nedokončení by mělo zřejmě závažnější následky než nesplnění těchto povinností, Jsou jeho schopnosti sníženy v důsledku jeho zdravotního stavu nebo vlivem léků anebo jiných látek tak, že řádné provedení nebo dokončení úkonu anebo jiného opatření by bylo ohroženo, k provedení úkonu nebo jiného opatření nebyl odborně vyškolen nebo vycvičen a povaha úkonu nebo jiného opatření takové vyškolení nebo vycvičení vyžaduje, nebo je zřejmé, že nemůže úkon nebo jiné opatření úspěšně dokončit.“²⁰

Příslušníci policie ČR jsou povinni dbát přiměřenosti postupu. Během úkonu musí dbát na to, aby žádné osobě nevznikla bezdůvodná újma na majetku či zdraví a nesmí také být zasaženo (více než je nutné) do práv a svobod osobám spojených s daným úkonem. Během svého zásahu mohou policisté způsobit i újmu, která nemůže být bezdůvodná. Buď jí musí vyžadovat konkrétní okolnosti nebo vyšší společenský zájem (zadržení pachatele). Újma „škoda“ nesmí být způsobena větší, než která hrozila nebo byla vzniklá.

Policista je povinen při provádění úkonů prokázat příslušnost k policii policista prokáže služebním stejnokrojem, služebním průkazem nebo služebním odznakem, na kterých musí být viditelné identifikační číslo. Zaměstnanec policie prokazuje příslušnost k policii průkazem

²⁰ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s.12–13.

zaměstnance policie s identifikačním číslem. Identifikační číslo je šestimístné číslo, které je totožné s osobním evidenčním číslem policisty. Pokud situace neumožňuje se prokázat předešlými způsoby, může prokázat příslušnost k policii ústním prohlášením „policie“. Jakmile to situace dovolí, tak se musí prokázat služebním stejnokrojem, odznakem či průkazem. Prokázat svoji příslušnost nemá policista, který působí jako agent nebo používá některých operativně pátracích prostředků.

13

14

Obrázek 3 Služební průkaz a služební odznak

Zdroj:²¹

Policista je povinen před provedením úkonu poučit osobu, již se úkon týká, o důvodu úkonu. Pokud úkon zasahuje do práv a svobod osoby, policista ji musí poučit jaká má práva, co může požadovat, ale i to co je povinna vykonat či strpět a jaké jsou následky nesplnění. Pokud není možné poučit osobu hned, provede policista poučení hned, jak překážka pomine.

3.3. Prostředky

Policisté disponují určitými prostředky pro výkon své pravomoci. Nejvýznamnější a zároveň pro výkon policejní správy typická je především možnost použití donucovacích prostředků a možnost použití služební zbraně.

3.3.1. Donucovací prostředky

Policista je oprávněn použít donucovací prostředky (dále jen DP) v souvislosti s prováděním služebního zákroku, a to proti fyzickým osobám, které ohrožují nebo porušují

²¹ Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN isbn978-80-270-0664-9, s. 145.

bezpečnost jiných osob, majetek nebo veřejný pořádek. Zákon o policii upravuje tyto donucovací prostředky:

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy,
- b) slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,
- c) obušek a jiný úderný prostředek,
- d) vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky,
- e) vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5,
- f) zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla,
- g) vytlačování vozidlem,
- h) vytlačování štítem,
- i) vytlačování koněm,
- j) služební pes,
- k) vodní
- l) stříkač,
- m) zásahová výbuška,
- n) úder střelnou zbraní,
- o) hrozba namířenou střelnou zbraní,
- p) varovný výstřel,
- q) pouta,
- r) prostředek k zamezení prostorové orientace.²²

Tyto DP jsou legální prostředky, které může policista použít k překonání kladeného pasivního nebo aktivního odporu. Pasivní odpor je záměrná snaha zmařit cíl prováděného úkonu projevem absolutní pasivní rezistence. Primárně spočívající v odepření jakékoli podoby spolupráce, která je nezbytná pro realizaci konkrétního úkonu. Jsou to případy nereagování na výzvu k opuštění konkrétního prostoru. Aktivní odpor je snaha o zmaření cíle provádění úkonu prostřednictvím využití síly nebo reálné hrozby bezprostředního užití síly konkrétní osobou.

²² ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s. 104.

Protože použití DP má charakter přímého násilí, je policista povinen před jeho použitím vyzvat osobu, proti které má zákrok směřovat, aby upustila od svého jednání s výstrahou, že proti ní bude použito donucovacího prostředku. Při použití DP je policista také povinen dbát, aby zákrokem nebyla způsobena újma zřejmě nepřiměřená.

3.3.2. Použití zbraně

Zbraní podle hlavy IX zákona o policii „se rozumí zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, vyjma vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, dále zbraň bodná a sečná, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo.“²³

Použití zbraně je závažným zásahem do tělesné integrity člověka. Proto je chápáno jako krajní prostředek a může být použit pouze v zákonem vymezených případech. Používá se za situace, kdy použití donucovacího prostředku by bylo zjevně neúčinné. Pokud je zbraň použita policistou jako úderný prostředek nebo jiný donucovací prostředek (hrozba namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel) nejedná se o použití zbraně.

V § 56 odst. 1 zákon o policii jsou definovány situace, kdy je policista oprávněn použít zbraň, jedná se o tyto situace:

- a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi,
- b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,
- c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,
- d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,
- e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor,
- f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,

²³ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s. 123-124.

- g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo
- h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.²⁴

Před použitím zbraně je policista povinen vyzvat osobu, proti níž má být zbraň použita, aby zanechala svého jednání s výstrahou použití zbraně. Lze od výstrahy opustit v případě, že je ohrožen život či zdraví jeho nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu, tedy existuje hrozí nebezpečí z prodlení. Povinnost výstrahy se nevztahuje na situace v § 56 odst. 1 písm. f) až h).

Policista má povinnost určité opatrnosti, že použití zbraně může mít fatální důsledky. Policista je povinen dbát, aby nebyl ohrožen život jiných osob a zároveň je povinen co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje.

3.3.3. Povinnosti a zvláštní omezení při a po použití donucovacích prostředků a zbraně

Pokud po použití DP nebo zbraně došlo ke zranění osoby, policista je povinen ihned, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnou zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření. Policista je povinen po zákroku, při kterém byli použity DP nebo zbraň ohlásit to svému nadřízenému a sepsat o tom úřední záznam s uvedením důvodů, průběhu a výsledku použití. Vedoucí policejní útvaru je povinen ihned vyrozumět státního zástupce o zranění nebo usmrcení osoby.

Policista nesmí použít při zákroku údery a kopy, slzotvorný, elektrický ani jiný dočasně zneschopňující prostředek, obušek ani jiný úderný prostředek, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle tohoto zákona, vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, služebního psa, zásahovou výbušku, úder střelnou zbraní, hrozbu namířenou střelnou zbraní, varovný výstřel a zbraň, proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let, vyjma případů, kdy

²⁴ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s.123.

útok takové osoby bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví policisty anebo jiné osoby nebo hrozí větší škoda (škoda 50000 Kč až 500000 Kč) na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak.²⁵

²⁵ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6, s. 134-135.

4. Praktická část

V této části budu analyzovat a porovnávat zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen „ZPČR91“) a zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „ZPČR08“). Pro porovnání jsem si vybrala první znění ZPČR91 a aktuální znění ZPČR08 k 24. 4: 2019. Tyto zákony jsem si vybrala z toho důvodu, že rozdíl od dob účinností bude 20 let, tudíž bude lépe porovnatelné, co se za tu dobu změnilo.

Na začátek bychom si měli ještě vysvětlit 3 pojmy: platnost právní normy, účinnost právní normy a legisvakační dobu. Právní předpis nabývá platnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů a účinnost neboli závaznost právního předpisu je vždy stanovena většinou na konci právního předpisu. Platnost a účinnost nemusí mít stejný datum, a doba mezi nimi se nazývá legisvakační doba.

ZPČR91 byl schválen Českou národní radou 21. června 1991 a 15. července 1991 vznikla Policie České republiky, toho dne nastala i platnost a účinnost toho zákona. Zákon za necelých 18 let co byl účinný prošel 28 novelami. Zákon byl zrušen 1. ledna 2009 kdy účinnosti nabyl ZPČR08.

Pro vydání zákona ZPČR08 bylo mnoho skutečností. Nutnost nového zákona plynula ze skutečnosti, že ZPČR91 byl přijat před účinností Ústavy České republiky a vychází ze zákona o Sboru národní bezpečnosti. Potřebných změn už nebylo možné dosáhnout jednotlivými novelami, proto jediným řešením byla nová právní úprava, která bude moci reagovat na změny ve společnosti i v bezpečnostní praxi a bude vytvářet vhodné právní prostředí pro plnění úkolů policie.

ZPČR08 nabyl platnosti 11. srpna 2008 a účinný je od 1. ledna 2009. Zákon zatím prošel 17 novelami. Poslední novela byla v roce 2019, která se týkala zpracování osobních údajů.

Pro porovnání obou zákonů si vybereme několik oblastí policie, které porovnáme. Těmi oblastmi jsou: organizace a řízení policie, povinnosti a úkoly policisty, donucovací prostředky, oprávnění policisty, struktura a délka zákona.

4.1. Struktura a obsah zákonů

Teď se zaměřím na strukturu a délku obou zákonů. ZPČR91 se skládal z šesti hlav. Úkoly, organizace a řízení policie byly upraveny v hlavě první. Hlava druhá měla název

vyšetřovatelé policie a útvary vyšetřování. Hlava třetí upravovala povinnosti, oprávnění a prostředky policisty a dále byla rozdělena na dalších pět oddílů (např.: oprávnění policisty, donucovací prostředky, policejní cely, ...). Další hlava upravovala vztahy policie ke státním orgánům, orgánům obcí, právnickým a fyzickým osobám. Hlava pátá upravovala náhradu škody. Společná, přechodná a závěrečná ustanovení byla upravena v hlavě šesté. Všechny číslice hlav i oddílů byly psány slovy. Pod každou hlavou/ oddílem byl napsán název hlavy/oddílu. Celkem zákon obsahoval šedesát paragrafů, a ne každý paragraf musí mít vlastní název, který se nachází pod paragrafem.

Aktuální zákon je rozdělen do čtyř částí. První část Policie české republiky je dále členěna na patnáct hlav. Hlavy jsou číslovány římskými číslicemi. Část druhá, která původně obsahovala Inspekci policie byla zrušena. Obsahovala postavením úkoly oprávnění a povinnosti inspekce. Třetí částí jsou ustanovení společná a přechodná a závěrečná ustanovení jsou částí čtvrtou. Zákon celkem obsahuje 122 paragrafů.

4.2. Organizace a řízení policie

Jak jsem si již výše řekli, tak policie je podřízena Ministerstvu vnitra. Podle ZPČR91 se policie organizačně členila na útvary s územní působností, které zřizovalo ministerstvo. Činnost policie řídilo policejní ředitelství tedy mimo útvary vyšetřování. Včele stál policejní ředitel, kterého jmenovala vláda České republiky na návrh ministra vnitra.

Útvary s celostátní působností, podle aktuálního vymezení jsme si již uvedli. Podle ZPČR91 neexistovaly útvary s celostátní působností, ale působila služba kriminální policie, služba pořádkové policie, služba dopravní policie, služba ochrany ústavních činitelů, služba ochrany ekonomických zájmů a správní služba. Podle mě by se, ale dalo říct, že to útvary s celostátní působností byly.

Důležitou novelou ZPČR91 byl zákon č. 326/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících a který nabyl účinnosti 1. 1. 1993. Touto novelou byla zřízena nová instituce – Policejní prezidium. Došlo i na změny ve službách policie přibyla: služba pořádkové policie, služba kriminální policie, služba dopravní policie, ochranná služba, služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti, služba cizinecké a pohraniční policie, služba rychlého nasazení, služba železniční policie a letecká služba.

Poté stála organizační struktura na Policejním prezidiu ČR, správách krajů a okresních ředitelstvích. V roce 1994 byly ve větším počtu zřízeny celostátní útvary doposud působili pouze Úřad Vyšetřování pro ČR, Úřad pro dokumentaci a vyšetřování StB a Zásahová jednotka rychlého nasazení. Nově byly zřízeny útvary – Ředitelství služby kriminální policie, Národní drogová informační služba, Služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti, Ředitelství ochranné služby, Letecká služba, Ředitelství služby železniční policie, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie. Zásahová jednotka rychlého nasazení se změnila na Útvar rychlého nasazení.

Nyní si povíme o historii některých útvarů s celostátní působností podle ZPČR08, které jsme si již vyjmenovali.

Pyrotechnická služba vznikla v roce 2009. První pyrotechnická skupina na území Čech vznikla už v roce 1939. Za celou dobu prošla několika změnami (např.: změny v umístění pyrotechniků, generační obměna pyrotechniků, ...) a několikrát došlo ke změně názvu.

Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV vznikla v roce 2016 sloučením Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování a Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality služby a kriminální policie a vyšetřování.

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV vznikla v roce 1995 také sloučením, a to Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování činnosti StB a Střediska dokumentace protiprávnosti komunistického režimu. V roce 2002 se stal součástí Služby kriminální policie a vyšetřování.

Útvar speciálních činností SKPV byl založen v roce 2001 přijetím zákona č. 137/2001 Sb., zákona o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a novely trestního řádu.

Útvar rychlého nasazení (URNA) je zvláštní jednotka provádějící ozbrojené zásahy proti nebezpečným osobám, která vznikla už v roce 1981 jako Útvar zvláštního určení. O 4 roky později byl přejmenován na Odbor zvláštního určení. URNA byla po roce 1989 vyčleněna jako útvar s celostátní působností. Svou specializací a výcvikem se postupně řadila mezi podobné jednotky v Evropě.

Národní protidrogová centrála se dříve jmenovala Národní drogová informační služba. Po rozpadu federace vznikla jako nástupnická organizace Úřadu pro narkotika i Národní

drogová informační služba (NDIS), která měla převzít službu národní ústředny pro sběr a vyhodnocování informací, to znamená, že měla fungovat jako servisní služba pro Odbor drog. V rámci NDIS se měly soustřeďovat informace nejen od policie, ale i od celních úřadoven a dále jiných úřadů a institucí (zdravotnictví, průmysl). Rozkazem policejního prezidenta č. 80 ze dne 30. prosince 1993 byla NDIS začleněna do organizační struktury Policie České republiky a byla podřízena přímo policejnímu prezidentovi. Dne 23. prosince 1994 stanovil policejní prezident rozkazem č. 110 dosavadního ředitele NDIS pplk. Mgr. Jiřího Richtra likvidátorem útvaru. Úkoly NDIS, s výjimkou finanční agendy, převzal Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKP. Po likvidaci NDIS zůstal Odbor drog jedinou policejní protidrogovou centrálou České policie výlučně působící v dané problematice a zároveň garantem mezinárodní spolupráce.²⁶

Ředitelství služby cizinecké policie má dlouho historii. Už v roce 1935 byla zřízena letecká hlídka, která měla za úkol střežit vzdušný prostor nad naším územím. Rok poté byla zřízena i Stráž obrany státu což byla pozemní stráž. V roce 1993 došlo ke změně názvu, a to na Službu cizinecké a pohraniční policie. Česká republika se v roce 2007 stala součástí schengenského prostoru a kontroly na hranicích byly zrušeny.

Začátky fungování ochrany prezidenta ČR a jeho sídla spadají až do doby 1. republiky. Vznikem České republiky byla ochrana prezidenta republiky předána do působnosti PČR. 1. dubna 2002 došlo k reorganizaci ochranné služby a byly vytvořeny dva samostatné útvary: Útvar pro ochranu prezidenta České republiky a Útvar pro ochranu ústavních činitelů, který byl 1. září 2016 přejmenován na Ochrannou službu.

Od ledna 2009 dal nový zákon policii možnost začít zřizovat 6 nových krajských ředitelství policie tak, aby jejich členění logicky odpovídalo územně správnímu členění celé republiky (dnes má ČR 14 „krajů“, resp. vyšších územních samosprávných celků – VÚSC – viz ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření VÚSC). Dnem 1. ledna 2009 se z dnes už bývalých 8 krajských policejních správ (viz obr. č. 4) stalo 8 krajských ředitelství policie a stejným datem začalo i transformační období, jehož cílem byl vznik 14 krajských ředitelství policie (viz obr.

²⁶ NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3, str.35.

č. 5), která měly vzniknout nejpozději do 1. 1. 2012.²⁷ Od 1. ledna 2010 má policie pro každý samosprávný kraj krajské ředitelství, celkem je čtrnáct krajských ředitelství.

Obrázek 4 Předchozí stav

Zdroj:²⁸

Obrázek 5 Současný stav

Zdroj:²⁹

²⁷ REFORMA POLICIE ČR služba v nových podmínkách. Policie České republiky [online]. Praha, 2009, leden 2009 [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/reforma-policie-cr-cz-pdf.aspx>

²⁸ REFORMA POLICIE ČR služba v nových podmínkách. Policie České republiky [online]. Praha, 2009, leden 2009 [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/reforma-policie-cr-cz-pdf.aspx>

²⁹ REFORMA POLICIE ČR služba v nových podmínkách. Policie České republiky [online]. Praha, 2009, leden 2009 [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/reforma-policie-cr-cz-pdf.aspx>

4.3. Povinnosti a úkoly policisty

Jak jsem psala už výše, tak podle „nového“ zákona jsou základními povinnosti: zdvořilost, iniciativa, přiměřenost postupu, prokazování příslušnosti a poučování. Ve ZPČR91 to není takto rozděleno, ale je to popsáno v jednotlivých paragrafech, povinnosti podle ZPČR08 se shodují až na poučení to v ZPČR91 není. ZPČR08 zákon také definuje více případů, kdy policista není povinen provést úkon.

Jaké jsou úkoly podle ZPČR08 jsme si řekli v předchozí části v této bakalářské práci. V ZPČR91 jsou základní úkoly policisty vyjmenovány v § 2 odst. 1 písm. a) až k). Úkoly policistů byly chránit bezpečnost osob a majetku, spolupůsobit při zajišťování veřejného pořádku, a pokud byl porušen, učinit opatření k jeho obnově. Úkolem policie bylo také odhalovat TČ, zjišťovat jejich pachatele a provádět vyšetřování o těchto činech, zajišťovat ochranu ústavních činitelů České republiky. Policisté také dohlíželi na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobit při jeho řízení. Odhalovali přestupky a pokud jim to stanovil zvláštní zákon (Např. § 58 zákona ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích.) tak je objasnit a projednávat. Vést si evidence a statistiky, které bylo potřebné pro plnění jejich úkolů. Získávat, soustřeďovat a vyhodnocovat informace, které sloužili k ochraně ekonomických zájmů ČR. Vyhlášovat pátrání na území ČR a také plnila úkoly státní správy, pokud tak stanovil zvláštní zákon.

Zákonem č. 26/1993 Sb., České národní rady, kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících byla provedena druhá novela ZPČR91, která rozšířila úkoly policie. Úkoly byly rozšířeny o boj proti terorismu, zajišťování ochrany státních hranic, zajišťování ochrany zastupitelských úřadů a objektů zvláštního významu. Vyhlásování celostátního pátrání (přitom byla oprávněna zveřejňovat údaje nezbytné k identifikaci hledaných osob). Na základě vyrozumění orgány Vězeňské služby České republiky provádět úkony související s bezprostředním pronásledováním osob, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, zadržovat svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří byli na útěku, a spolupůsobili při jejich vyhledávání.

4.4. Donucovací prostředky

Oba zákony definují prostředky, které policista může při zákroku použít. V tabulce 2 můžeme vidět, jaké donucovací prostředky mohli/můžou policisté použít. Donucovací prostředky nejsou ve stejném pořadí jako v zákonech. Pro lepší porovnatelnost jsem je srovnala, aby byly stejné DP na stejné úrovni.

Tabulka 1 Porovnání donucovacích prostředků

Zákon č. 283/1991 Sb.,	Zákon č. 273/2008 Sb.,
Hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobraný;	Hmaty, chvaty a údery a kopy,
Slzotvorné prostředky;	Slzotvorný, elektrický nebo jiný dočasně zneschopňující prostředek;
Obušek;	Obušek a jiný úderný prostředek;
Pouta;	Pouta;
Služební pes;	Služební pes;
Vytlačování koňmi;	Vytlačování koněm;
Technické prostředky k zabránění odjezdu vozidla;	Zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla;
Zastavovací pás a jiné prostředky k násilnému zastavení vozidla;	
Vodní stříkač;	Vodní stříkač;
Zásahová výbuška;	Zásahová výbuška;
Úder střelnou zbraní;	Úder střelnou zbraní;
Hrozba střelnou zbraní;	Hrozba namířenou střelnou zbraní;
Varovný výstřel.	Varovný výstřel;
	Vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem;
	Vrhací prostředek, který nemá povahu střelné zbraně podle § 56 odst. 5;
	Prostředek k zamezení prostorové orientaci;
	Vytlačování vozidlem;
	Vytlačování štítem

Zdroj: Vlastní zpracování na základě informací ze zákonů ZPČR91 a ZPČR08

Jak můžeme vidět v tabulce, podle ZPČR08 mohou policisté používat více prostředků, a to o vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu střelné zbraně podle § 56 odst. 5 ZPČR08, prostředek k zamezení prostorové orientaci, vytlačování vozidlem a vytlačování štítem.

Jak jsem již uvedla, tak zákon č. 26/1993 Sb., byl novelou zákona ZPČR91. Tato novela rozšířila §39 použití zbraně. Rozšíření se týkalo policistů v zásahových jednotkách služby pořádkové policie a rychlého nasazení a v ochranné službě, kteří nově mohli používat speciálních donucovacích prostředků a speciálních zbraní. Mohli je používat při zákrocích k ochraně životů a zdraví osob a k ochraně majetku, pokud tento zákon nestanoví jinak. Speciálními donucovacími prostředky jsou: Dočasně zneschopňující prostředky a speciální vrhací prostředky, pokud nemají povahu střelné zbraně. Speciálními zbraněmi se rozumí: odstřelovací puška, broková zbraň, zbraň s tlumičem zvuku, mechanická střelná zbraň, speciálně upravená střelná zbraň a výbušnina, speciální výbušný předmět a speciální náloživo.³⁰

Podmínky pro použití zbraně, povinnosti policisty po použití DP a zvláštní omezení pro použití DP jsou převážně v obou zákonech stejné. U zvláštního omezení přibyly DP, které nelze použít proti těhotné ženě, osobě mladší 15 let, osobě vysokého věku a osobě se zjevně tělesnou vadou nebo chorobou.

4.5. Oprávnění policisty

Policie nedisponuje pouze povinnostmi, ale má také k dispozici zákonná oprávnění, která používá k provádění úkonů a zákroků. Oprávnění jsou však spojena se zásahem do práv a svobod jak fyzických, tak právnických osob. Odpovídají tedy v povinnosti těchto osob něco poskytnout, strpět, konat nebo nekonat. Každé oprávnění může být uplatněno pouze v souladu se zákonem tudíž je v případě, kdy jsou splněny všechny zákonné podmínky. Obecně lze oprávnění definovat jako soubor opatření. Podmínky a důvody kdy je lze použít jsou přímo uvedeny v zákoně o PČR.

Jak jsem v této bakalářské práci uvedla, PČR se člení do mnoha útvarů a každý policista by měl zvládat jednotlivá oprávnění, které se vztahují ke služebnímu poměru. Pokud by daná

³⁰ ČESKO. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/39300/1/2?rem=283%201991×lice=null>

oprávnění zneužíval nebo neprováděl, dopouštěl by se tak porušení povinností veřejného činitele.

Oproti ZPČR91, kde oprávnění byla popsána v jednotlivých paragrafech a bylo zde taxativně vypsáno jaké oprávnění a za jakých podmínek si ho policista může dovolit. V ZPČR08 jsou oprávnění rozdělena do jednotlivých hlav. Novelou, která proběhla zákonem č. 26/1993 Sb., se oprávnění rozšířila o oprávnění k držení nebezpečných látek, oprávnění při zajišťování bezpečnosti civilní letecké dopravy a o oprávnění při zajišťování ochrany státních hranic.

V ZPČR08 jsou oprávnění, které policista má začínají ustanovením hlavy V. a dají se rozdělit na: omezení osobní svobody, postup ke vztahu k věcem, vykázaní, zajišťování bezpečnosti chráněných objektů, prostorů a osob, použití donucovacích prostředků a zbraně, práce s informacemi a mezinárodní spolupráci.

Do omezení osobní svobody patří připoutání, zajištění osoby, cizince a policejní cely. Postup ke vztahu k věcem zahrnuje odnětí věci, předběžné zajištění věci, vydání a odebrání zbraně a prohlídka osoby, použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla, zajištění, odstranění a zničení věci, držení a používání nebezpečných látek a věcí, rušení provozu elektronických komunikací, vstup do obydlí, jiného prostoru nebo pozemek, vstup do živnostenské provozovny, zastavení a prohlídku dopravního prostředku. Zajišťování bezpečnosti chráněných objektů, prostorů a osob zahrnuje, zajišťování bezpečnosti chráněných objektů a prostorů, zajišťování bezpečnosti určených osob a krátkodobou ochranu osoby. Použití donucovacích prostředků a zbraně obsahuje DP, použití pout a prostředků k zamezení prostorové orientace, použití prostředku k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění jeho odjezdu, použití zbraně a zákrok pod jednotným velením. Do práce s informacemi patří, podání vysvětlení, pořizování záznamů, prokázání totožnosti, získávání osobních údajů pro účely budoucí identifikace, získávání informací z evidencí, získávání informací v souvislosti s odhalováním a šetřením přestupků, pátrání po osobách a věcech, informátor, krycí prostředky, krycí doklad, zabezpečovací technika, zvláštní finanční prostředky, předávání informací, předávání, zpřístupňování nebo zveřejňování osobních údajů, zpracování osobních údajů předávaných v rámci evropské unie, prověřování potřebnosti dalšího zpracování osobních údajů, informování o osobních údajích a oprava nepravdivých nebo nepřesných osobních údajů, zpracování údajů v Schengenském informačním systému a zpracování osobních údajů při

předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů a zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti.³¹

Vzhledem k velkému množství oprávnění jsem se rozhodla, že v následující tabulce uvedu oprávnění podle ZPČR91 k nim odpovídající oprávnění podle aktuálního zákona.

Tabulka 2 Porovnání oprávnění policistů

Zákon č. 283/1991 Sb.,	Zákon č. 273/2008 Sb.,
Opr. požadovat vysvětlení	Podání vysvětlení
Opr. požadovat prokázání totožnosti	Prokázání totožnosti
Zajištění	Zajištění osoby
Zajištění z důvodu ukončení pobytu nebo vyhoštění	Zajištění cizince
Opr. odebrat zbraň	Vydání a odebrání zbraně a prohlídka osoby
Opr. k prohlídce dopravních prostředků	Zastavení a prohlídka dopravního prostředku
Opr. otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor	Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek
Opr. zakázat vstup na určité místo	
Opr. k používání výbušnin a výbušných předmětů	Držení a používání nebezpečných látek a věcí
Opr. při objasňování přestupků	Získávání informací v souvislosti s odhalováním a šetřením přestupků
Opr. při zajišťování bezpečnosti chráněných osob	Zajišťování bezpečnosti určených osob
Opr. při dohledu nad bezpečností a plynulostí provozu a jeho řízení	Zastavení a prohlídku dopravního prostředku.
Opr. k omezení pohybu agresivních osob	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě informací ze zákonů ZPČR91 a ZPČR08

³¹ ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6.

4.6. Rozhovor

Do praktické části jsem dále zařadila rozhovor s člověkem z policejní praxe. Rozhovor jsem dělala s bývalým vrchním komisařem v hodnosti kapitána, který byl mým učitelem na střední škole Mgr. Bc. Františkem Moravcem, LL.M., MBA.

Vybrala jsem si strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Ten se skládá z řady pečlivě formulovaných otázek. Otevřené otázky jsou takové otázky, na které nelze odpovědět „ano“ nebo „ne“.

„Pod pojmem strukturované rozhovory zahrnujeme všechny rozhovory, ve kterých jde o vyjasnění věcných otázek, o výměnu informací a názorů, o řešení věcných problémů atd. Díky dodržení následujícího schématu (viz. obrázek č. 6) jsou pak rozhovory cílenější, rychlejší a uspokojivější pro všechny účastníky. To znamená, že jsou celkově efektivnější. Předchází se tak nedorozuměním, zabraňuje se odbočení od tématu a vyjasnění věcných otázek probíhá celkově uspokojivěji.“³²

0. Příprava na rozhovor	Např. podklady, místnost, zasedací pořádek, pozvání atd.
1. Otevření rozhovoru	Podle situace rozhovoru: např. pozdrav, poděkování účastníkům, poukázání na referenty atd.
2. Podnět k rozhovoru	Proč a s jakým cílem mluvíme nyní v tomto kruhu o tomto tématu, tzn. vyjasnění motivace a záměrů.
3. Společný plán rozhovoru (fáze strukturování rozhovoru)	a) Shromažďování problémových okruhů, příp. stěžejních úkolů, detailních aspektů. b) Event. vymezení tématu, příp. jeho omezení. c) Stanovení sledu problémových okruhů, myšlenkový postup.
4. Průběh rozhovoru	a) Podnět k rozhovoru; ten přinese do rozhovoru první problémový okruh (stanovený v rámci bodu 3). b) Diskuse o prvním problémovém okruhu. c) Průběžné shrnutí prvního problémového okruhu; první dílčí výsledky. d) Otázka, zda tím lze uzavřít první problémový okruh: a) – b) – c) – d) v rámci druhého problémového okruhu; a) – b) – c) – d) v rámci třetího problémového okruhu atd., vždy podle komplexnosti tématu, tzn. podle počtu různých problémových okruhů.
5. Ukončení rozhovoru	Podle situace rozhovoru: např. zakotvení výsledků, závěrečné shrnutí, schválení, pracovní zápis.

Obrázek 6 Průběh strukturovaného rozhovoru, diskuse

Zdroj:³³

³² ALLHOFF, Dieter-W a Waltraud ALLHOFF. Rétorika a komunikace: 14. vydání. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2283-2, str. 110.

³³ ALLHOFF, Dieter-W a Waltraud ALLHOFF. Rétorika a komunikace: 14. vydání. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2283-2, str. 111.

Na začátek jsem se Mgr. Moravce zeptala, jak dlouho působí nebo působil u PČR? V tzv. „přímém výkonu služby“ sloužil 28 let, poté byl ve služebním poměru k MV a pracoval jako učitel v policejním školství do jeho reformy dalších 5 let. V současném hodnostním světě se dá říct, že prošel od referenta v hodnosti rotného až po vrchního komisaře v hodnosti kapitána, se kterou jsem odcházel do civilu. Prošel od obvodního oddělení přes II. oddělení kriminální služby, I. oddělení kriminální služby až na Národní protidrogovou centrálu.

Dále jsem se zeptala, zda zaznamenal vydání ZPČR08 a jestli to podle něj byl nutný a pozitivní krok. Mgr. Moravec odpověděl: „Samozřejmě jsem vydání zákona zaznamenal, byl totiž tehdejšími ministrem vnitra panem Langrem a policejním prezidentem Martinů velice propagován. Zákon byl tehdy jedním z pilířů reorganizace PČR. Byl to nutný krok vzhledem k upravenému stanovení působnosti a pravomoci PČR, změně územního členění a nastavení „nové“ struktury neuniformované policie. Na budování nového zákona bylo pozitivní to, že byl prodiskutován nejen s odborníky, ale připomínkoval se i mezi laickou veřejností a řadovými policisty. Jedním z podstatných důvodů byl vstup do Schengenského prostoru v roce 2007, kdy jsme prakticky odbourali ochranu pozemních státních hranic, což znamenalo transformaci služby cizinecké a pohraniční policie na službu cizinecké policie.“

Zajímalo mě, zda je z pohledu Mgr. Moravce ZPČR08 srozumitelný a jestli je v něm z hlediska obsahu vše podstatné. Zákon je dle mého názoru srozumitelný, došlo k zobecnění a spojení některých bloků, naopak některé bloky přibyly rozdělily se. Zákon vzniká, jak říkají odborníci „ex post“ je reakcí na nějaký problém ve společnosti, protože je jeho legislativní proces dost zdoluhavý, tak již v okamžiku vyhlášení jeho platnosti je v dnešním konzumně rychlém světě zastaralý.“

Co podle Mgr. Moravce ZPČR08 přinesl? Dobrý policista bude vždy bojovat se zločinem ať je režim jakýkoliv, vždy se musí řídit především zákony platnými v dané době svým rozumem a mít dostatečně nacvičené podprahové principy a dovednosti. Samozřejmě zákony jsou velice důležité a tento obzvláště, chrání totiž jak policisty, tak občany ať jsou v jakémkoliv postavení. V ZPČR08 se poprvé skloňuje ve všech pádech „community policing“, tedy orientace na službu veřejnosti.

Reorganizační změna zrušení okresních ředitelství a vznik 14 ti krajských policejních ředitelství. Důvodem měla být efektivní spolupráce s místní samosprávou, zefektivnění a zjednodušení řízení. Podle Mgr. Moravce se tato část reorganizace se moc nepovedla. V

komunikaci se samosprávou není žádné zvláštní zlepšení v době okresních ředitelství a okresních úřadů se komunikovalo určitě schůdněji. Zjednodušení a zefektivnění – Mgr. Moravec nevidí nic efektivního na tom, že pracovník krajského ředitelství rozhoduje o věcech, co trápí mikroregion, který nezná. V předchozí době se prováděla decentralizace, která měla přivést policisty blíž k občanům, nyní se vše opět tvrdě centralizuje a efekt? No posuďte sami Jediné, co Mgr. Moravec kvituje s povděkem je jakási „ekonomická samostatnost“ krajských ředitelství,

Jelikož je ZPČR08 účinný více než 10 let, tak jsem se zeptala, jak v praxi zafungoval. V době jeho vyhlášení byl konstruktivní a funkční, ale prošel již několika novelizacemi, je zřejmé, že v určitém časovém úseku muselo dojít k jeho obměně, neboť již nestačil.

Za dobu účinnosti ZPČR08 byl již sedmáctkrát novelizován, tak mě zajímalo, jestli z pohledu Mgr. Moravce došlo k nějaké významné. Odpověď: „Jak jsem již uvedl, každá novelizace vychází z nutnosti reagovat na vzniklý problém. Nejdiskutovanější novelizace je z roku 2016, spojení dvou republikových útvarů a odchod plk. Mgr. Roberta Šlachty. Vzhledem k tomu, že pan Šlachta mi dělal nadřízeného ještě u NPC tak bych se k uvedené novelizaci nerad vyjadřoval.“

4.7. Shrnutí

Závěrem se pokusím shrnout základní body, o nichž byla řeč v praktické části této bakalářské práci.

Již jsme si uvedli že nutnost nového zákona plynula ze skutečnosti, že ZPČR91 byl přijet před účinností Ústavy ČR a vycházel ze zákona o Sboru národní bezpečnosti. Proto je od 1. ledna 2009 účinný nový zákon ZPČR08, který prozatím prošel 17 novelami. V ZPČR08 došlo ke generalizaci a spojení některých bloků, některé bloky přibyly nebo byly rozděleny. Jak uvedl i pan Moravec zákon vzniká, jak říkají odborníci „ex post“. Je tedy reakcí na jakýsi problém ve společnosti. Protože legislativní proces je dost zdlouhavý, tak už v okamžiku vyhlášení platnosti je zastaralý. Po revoluci zde byla policie chápána spíše jako represivní vykonavatel „vymahač“ zákona. ZPČR08 se to snažil změnit a poprvé se zde skloňuje „community policing“ (orientace na službu veřejnosti) dle názoru Mgr. Moravce.

Policie je i byla podřízena Ministerstvu vnitra. Důležitou novelou ZPČR91 byl zákon č. 326/1993 Sb., kterou bylo zřízeno Policejní prezidium a došlo i k rozšíření v službách policie (přibyla např: služba pořádkové policie, služba dopravní policie, ...) ZPČR08 dal možnost začít zřizovat 6 nových krajských ředitelství policie. Dnem 1. ledna 2009 vzniklo 8 krajských ředitelství policie a toho dne začalo i transformační období, které mělo za cíl vznik 14 krajských ředitelství policie, která měly vzniknout nejpozději do 1. 1. 2012. To se i povedlo a od 1. ledna 2010 má policie 14 krajských ředitelství. Důvodem této reorganizace měla být i efektivní spolupráce s místní samosprávou, zefektivnění a zjednodušení řízení. Jak se tato část reorganizace povedla jako občan nemohu posoudit, ale podle slova pana Moravce žádné zvláštní zlepšení, zjednodušení ani zefektivnění nepřineslo. Co se podle jeho slov povedlo tak je jakási „ekonomická samostatnost“ krajských ředitelství.

Zákonem č. 26/1993 Sb., byly rozšířeny dosavadní úkoly policistů. Úkoly byly rozšířeny o boj proti terorismu, zajišťování ochrany státních hranic, zajišťování ochrany zastupitelských úřadů a objektů zvláštního významu, vyhlášení celostátního pátrání dále také mohli provádět úkony související s bezprostředním pronásledováním osob, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, zadržovat svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří byli na útěku, a spolupůsobili při jejich vyhledávání.

Podle ZPČR91 mohli policisté používat 13 druhů DP a podle aktuální právní úpravy mohou teď policisté používat 17 druhů DP. DP se rozšířili o vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícím účinkem, vrhací prostředek, který nemá povahu střelné zbraně podle § 56 odst. 5 ZPČR08, prostředek k zamezení prostorové orientaci, vytlačování vozidlem a vytlačování štítem. Zákon č. 26/1993 Sb., rozšířil §39 použití zbraně. Rozšíření se týkalo policistů, kteří nově mohli používat speciálních donucovacích prostředků a speciálních zbraní. Speciálními donucovacími prostředky jsou: Dočasně zneschopňující prostředky a speciální vrhací prostředky, pokud nemají povahu střelné zbraně. Speciálními zbraněmi se rozumí: odstřelovací puška, broková zbraň, zbraň s tlumičem zvuku, mechanická střelná zbraň, speciálně upravená střelná zbraň a výbušnina, speciální výbušný předmět a speciální náloživo.

Policisté nedisponují pouze povinnostmi, ale mají také k dispozici zákonná oprávnění, která používá k provádění úkonů a zákroků. Oprávnění jsou však spojena se zásahem do práv a svobod jak fyzických, tak právnických osob. Pokud by daná oprávnění

policista zneužíval nebo neprováděl, dopouštěl by se tak porušení povinností veřejného činitele. V ZPČR91 byla oprávnění popsána v jednotlivých paragrafech a bylo zde taxativně vypsáno jaké oprávnění a za jakých podmínek si ho policista může dovolit. V ZPČR08 jsou oprávnění rozdělena do jednotlivých hlav. Novelou, která proběhla zákonem č. 26/1993 Sb., se oprávnění rozšířila o oprávnění k držení nebezpečných látek, oprávnění při zajišťování bezpečnosti civilní letecké dopravy a o oprávnění při zajišťování ochrany státních hranic.

Závěr

Ve své práci jsem se pokusila podat stručný popis Policie České republiky. Dále analyzovat a komparovat zákony o policii a zhodnotit jejich přínosy a negativa, jednotlivá hlediska jsem se snažila rozebrat v jednotlivých kapitolách této bakalářské práce.

Tato práce se v úvodních kapitolách věnuje organizaci a řízení policie, v krátkosti se věnuje i historii PČR, úkolům policie. Dále se také věnuje policistovi – příslušníkovi PČR ve služebním poměru. Plnění úkolů policisty je spojena s policejní etiketou. Proto byl v roce 2005 přijat Etický kodex Policie ČR. Jeho existence, ale nestačí pro řádný výkon policie. Je nutné zajistit, aby tento kodex byl i v praxi dodržován. S etikou výkonu také souvisí problematika vnímání PČR ze strany veřejnosti. Vnímání veřejností PČR zásadně ovlivňuje vztah policie s veřejností. nutno uznat, že ani v současné době nejsou vztahy nejlepší. Hlavní příčinu bych viděla v kontrole restrikcí a opatření kvůli Covid-19.

V praktické části jsem se zabývala komparací hlavního pramene upravující Policii ČR, kterým je v současném právním řádu zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Zákon č. 273/2008 Sb., byl za dobu své platnosti již několikrát novelizován. Tento zákon je základní právní úpravou organizace, činností a oprávnění Policie ČR. Dle mého názoru, jsou některé věci v zákonu upraveny nedostatečně. Už v zákoně č. 283/1991, Sb., o Policii ČR, byla absence vymezení činností jednotlivých služeb Policie ČR, avšak v aktuální znění nejsou už ani služby PČR vymezeny. Je možné předpokládat, že právě proto, v roce 2010 vydalo Policejní prezidium České republiky knihu s názvem Policie České republiky, ve které jsou vyjmenovány a podrobněji popsány služby PČR. V roce 2017 bylo vydáno nové aktuálnější vydání.

Během komparace jsem přišla na řadu výhod i nevýhod aktuálního zákona. Výhodou je obsáhlejší vymezení donucovacích prostředků. Nevýhody jsou, že oprávnění policistů, je velice rozsáhlé (od hlavy V až po hlavu XI) a nevymezení služby PČR. Výhody zákona č. 283/1991 Sb., jsou taxativně vymezeny úkoly PČR a jak výše zmiňuji jsou vymezeny služby PČR. Pokud vezmeme v potaz rok, kdy byl zákon vydán, tak bych u něj žádnou nevýhodu neviděla. Ale oproti aktuálnímu znění pár nevýhod má. Méně donucovacích prostředků, méně oprávnění.

Výhodou aktuálního zákona je obsáhlejší vymezení donucovacích prostředků. Nevýhody jsou, že oprávnění policistů, je velice rozsáhlé (od hlavy V až po hlavu XI) a nevymezení služby PČR.

Abych v praktické části pouze neanalyzovala a nekomparovala zákony, které jsou teoretické, udělala jsem rozhovor s bývalým příslušníkem policie panem Mgr. Bc. Františkem Moravcem, LL.M., MBA., aby zde byla uveden i pohled policisty z praxe.

Jsem si vědomě velké rozsáhlosti takového tématu, jako je Policie ČR. Každé z problematik, kterým jsem se věnovala v jednotlivých kapitolách, by si zasloužila více prostoru, než jsem mohla v této práci věnovat. Přesto doufám, že má práce představuje seznámení a charakteristiku Policie ČR a přinesla jsem čtenáři řadu informací.

Použitá literatura

1. ALLHOFF, Dieter-W a Waltraud ALLHOFF. Rétorika a komunikace: 14. vydání. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2283-2.
2. DVOŘÁČEK, Zdeněk. Právní základy veřejného pořádku: (vybrané kapitoly). Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-04-7.
3. HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.
4. CHROBÁK, Jiří. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2.
5. NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.
6. Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN isbn978-80-270-0664-9.
7. Sborník Archivu bezpečnostních složek. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra ČR, 2007-. ISBN 978-80-87211-19-9. ISSN 2336-1387.
8. ŠTEINBACH, Miroslav. Zákon o Policii České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-193-6.
9. TVRDÁ, Kateřina. Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve Střední Evropě: mapování proměn vnitřního bezpečnostního pole na případech České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-465-0.
10. VANGELI, Benedikt. Zákon o Policii České republiky: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN ISBN978-80-7400-543-5.

Elektronické zdroje

1. ČESKO. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/39300/1/2?rem=283%201991×lice=null>
2. Organizační schéma Policejního prezidia České republiky. Policie České republiky [online]. Praha [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/priloha-c-1-organizacni-schema-policejniho-prezidia-cr-pdf.aspx>
3. Organizační schéma Policie České republiky. Policie České republiky [online]. Praha [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/policie-ceske-republiky-soubory-organizacni-schema-policie-cr-pdf.aspx>
4. Projekt P1000. Policie České republiky [online]. [cit. 2021-5-5]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/projekt-p1000-752778.aspx>
5. REFORMA POLICIE ČR služba v nových podmínkách. Policie České republiky [online]. Praha, 2009, leden 2009 [cit. 2021-4-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/reforma-policie-cr-cz-pdf.aspx>

Právní předpisy

1. Zákon č. 283/1991 Sb., České národní rady o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve změně pozdějších předpisů
5. Zákon č. 26/1993 Sb., České národní rady, kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Přílohy

Příloha č. 1 Rozhovor s Mgr. Moravcem

1) Jak dlouho působíte/působil jste u PČR?

„U PČR jsem sloužil v tzv. „přímém výkonu služby“ 28 let, poté jsem byl ve služebním poměru k MV a pracoval jsem jako učitel v policejním školství do jeho reformy dalších 5 let.“

2) Zaznamenal jste vydání zákona č. 273/2008 Sb.? Jak jste vydání zákona vnímal? Byl to podle Vás jako pozitivní a nutný krok?

„Samozřejmě jsem vydání zákona zaznamenal, byl totiž tehdejším ministrem vnitra panem Langrem a policejním prezidentem Martinů velice propagován. Zákon byl tehdy jedním z pilířů reorganizace PČR. Tenkrát se v rámci policie změnilo mnoho, byla to jedna z největších reorganizací, pokud neporovnáme prvorepublikové budování sboru, poválečný stav a budování SNB po roce 1945. Byl to nutný krok vzhledem k upravenému stanovení působnosti a pravomoci PČR, změně územního členění a nastavení „nové“ struktury neuniformované policie. Starý zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky cílil na vznik PČR po listopadové revoluci a samozřejmě v něm zůstaly i prvky týkající se federace, prošel bezpočtem novelizací, a proto musel být změněn, Na budování nového zákona bylo pozitivní to, že byl prodiskutován nejen s odborníky, ale připomínkoval se i mezi laickou veřejností a řadovými policisty. Co z připomínek bylo zapracováno je druhá stránka věci, ale snaha se cení. Jedním z podstatných důvodů byl vstup do Schengenského prostoru v roce 2007, kdy jsme prakticky odbourali ochranu pozemních státních hranic, což znamenalo transformaci služby cizinecké a pohraniční policie na službu cizinecké policie.“

3) Co podle Vás tento zákon přinesl?

„No víte dobrý policista bude vždy bojovat se zločinem ať je režim jakýkoliv, vždy se musí řídit především svým rozumem a mít dostatečně nacvičené podprahové principy a dovednosti. Pokud tedy má svou čest, má právní podvědomí a vůli vykonávat svou práci dobře, může fungovat tzv. i „bez zákonů“. Samozřejmě, že jsou zákony důležité a tento obzvláště, chrání totiž jak policisty, tak občany ať jsou v jakémkoliv postavení. Nicméně jsem tím chtěl říct, že zákony o policejních sborech ať se nazývají jakkoliv, vznikají již od nepaměti a v mnoha ohledech nejsou odlišné.“

U nás byla po revoluci policie chápána jako represivní „vymahač“ zákona a tento zákon se snažil změnit tuto filozofii, poprvé se skloňuje ve všech pádech „community policing“, tedy orientace na službu veřejnosti. V zákoně je zakotven nový styl práce s důrazem na preventivní činnost. Dalším prvkem, jak už jsem říkal je reorganizační změna, zrušení okresních ředitelství a vznik 14 ti krajských policejních ředitelství. Důvodem k této reorganizaci měla být efektivní spolupráce s místní samosprávou, zefektivnění a zjednodušení řízení. Podle mého tato část reorganizace se moc nepovedla, komunikace se samosprávou – no jakž takž, žádné zvláštní zlepšení v době okresních ředitelství a okresních úřadů se komunikovalo určitě schůdněji. Zjednodušení a zefektivnění – nevidím nic efektivního na tom, že pracovník krajského ředitelství rozhoduje o věcech, co trápí mikroregion, který nezná. Na vše je potřeba se dotazovat na „kraj“, který vše nakupuje v rámci centrálních nákupů a potom redistribuuje na územní odbory. Když na toaletním papíru ušetříme v rámci centrálního nákupu korunu, ta vydáme dalších pět abychom to dostali ke spotřebiteli. No nic, to jsem odbočil, takže to se taky moc nepovedlo. Jediné, co kvituji s povděkem je jakási „ekonomická samostatnost“ krajských ředitelství, nicméně i zde se pracuje s požadavky schválenými MV a doporučenými PP. Dále mělo dojít ke snížení počtu řídicích míst, k čemuž v prvopočátku opravdu došlo, nicméně by mně zajímalo, jak si statisticky stojíme v současnosti. V rámci P1000 došlo k modernizacím vozového parku, informatiky, nemovitostí – především vybudování recepce a vůbec ke zvýšení komfortu jak občanů, tak policistů. Mezi službami přibyla pyrotechnická služba a služba pro zbraně a bezpečnostní materiál (dosavadní služba správních činností). Naopak služba železniční policie byla zrušena, neboť cca od roku 2000 do 2005 její pracoviště splynula se složkami služby pořádkové policie.“

4) Je podle Vás zákon srozumitelný? Je v něm z hlediska obsahu vše podstatné

„Zákon je srozumitelný, došlo k zobecnění a spojení některých bloků, naopak některé bloky přibýly rozdělily se. Víte zákon vzniká, jak říkají odborníci „ex post“ je reakcí na nějaký problém ve společnosti, jelikož je jeho legislativní proces dost zdlouhavý tak již v okamžiku vyhlášení jeho platnosti je v dnešním konzumně rychlém světě zastaralý.“

5) Zákon je účinný více než 10 let. Jak zákon v praxi zafungoval? Zafungoval podle Vás, jak měl?

„Jak říkám, v době jeho vyhlášení byl konstruktivní a funkční, když se podíváte kolika prošel novelizacemi, je zřejmé, že v určitém časovém úseku muselo dojít k jeho obměně, neboť již nestačil.“

- 6) Došlo za dobu účinnosti zákona k nějakým významným novelizacím? Existuje něco, co by v zákoně mělo být podle Vás změněno?

„Každá novelizace byla, jak jsem již řekl více či méně významná. Nejsem si jist, ale myslím, že jich proběhlo asi 16 a ta nejdiskutovanější je z roku 2016, spojení dvou republikových útvarů a odchod plk. Mgr. Roberta Šlachty. Vzhledem k tomu, že pan Šlachta mi dělal nadřízeného ještě u NPC tak bych se k uvedené novelizaci nerad vyjadřoval.“